

JOAQUIM CALLÍS BATLLE, UN MESTRE REPRESALIAT

El temps és un jutge impecable que et condemna amb desmesura a acceptar cada dia més renúncies a les quals has de plantar cara; malgrat aquesta realitat hi ha una sortida, i no és pas cap altra que fer un viatge al passat i burjar en els records de la infància, el col·legi, els jocs, i tantes altres realitats ja difuminades, però també sovint magnificades per la nostàlgia d'uns temps que per a un nen poc era molt.

L'escola era l'aventura temible de cada dia, llevat del que en dèiem el *recreo*, sortir a jugar al pati. Ara, amb la perspectiva dels anys, se m'acut que per una estona érem autèntics, i en entrar a classe ens tornàvem castellans, allà havíem de parlar castellà o córrer el risc de ser castigats: «*Atentos, ahora todo en castellano*», avisava el mestre. De fet, ja en entrar a classe quedava clar que allò anava així i llestos. Dempeus amb el braç dret alçat i la mà estesa començàvem amb *El cara al sol* i tot seguit *Montañas nevadas*, cançons patriòtiques que amb dotze o tretze anys no ens qüestionàvem.

El nostre mestre, el Sr. Callís, tenia una excel·lent intuïció psicològica, ja que en assignar-nos els pupitres, que eren per a dos, analitzava bé el caràcter dels alumnes. L'objectiu no era cap altre que harmonitzar la convivència a la classe. A mi, que era força enraonador, va treure'm del costat d'en Joan Alsina (de gran capellà que va morir assassinat a Xile) perquè no callàvem i va aparellar-me amb l'Antoni Costa, més pausat i ordenat. L'Antoni un dia va dir-me: «Mira, ara som a la primera fila i molt a prop d'ell, i això vol dir que haurem de tenir compte de no parlar alt.» També va comentar-me: «Aquí som molts, però uns quants tenen butlla... no vaig dirres, però vaig pensar en els fills dels guàrdies i algun altre que eren intocables. Tot plegat em va deixar clares moltes coses, que allò era un altre món, i que per obra i gràcia de la *formación del espíritu nacional*, érem uns escolars de Franco.

El senyor Callís era un home savi i a mesura que avançava el curs ens va anar quedant més evident. A mitja setmana ens feia una classe pràctica de física i química que nosaltres en dèiem els experiments. Un dia vàrem fer pólvora, un altre un motor elèctric, i successivament altres elements de mecànica clàssica,

ens va dibuixar tot l'esquema d'un motor de dos temps a la pissarra, i ens va explicar com funcionava. El més complex per a tots va ser el tema nuclear i el principi de la reacció de la fissió atòmica, aquesta lliçó es va prolongar al llarg d'un parell de setmanes.

Cal dir que amb molt bon criteri va introduir-hi els fets històrics de les bombes que varen devastar Hiroshima i Nagasaki: «La primera bomba va ser d'urani enriquit, i la segona a Nagasaki, tres dies després, de Plutoni pur, aquesta no havia sigut mai provada», va concretar. Va callar uns segons i amb la veu feble va dir-nos que les dues havien occit a l'acte cent noranta mil persones.

Un matí, ja prop de les vacances d'estiu, va fer-nos enlairar un globus amb aire calent, tanmateix no desaprofitava cap sortida per fer una classe temàtica sobre la natura, els peixos de la Muga, o els ocells. Era un gran apassionat de la pesca; hi havia un redós ampli riu amunt, perpendicular a l'asil, que el senyor Callís va batejar com «Bahfa». Allà hi solíem berenar.

El nostre mestre era un gran aquarel·lista, i malgrat la seva coïxesa, es desplaçava per tot el terme i rodalies a fi de plasmar a les seves teles els paisatges més descriptius. Però no sols conreava la pintura, també la música, era un excel·lent pianista.

No voldria pas descuidar-me d'una sortida nocturna que vàrem fer a primers de juny de 1956, per anar a veure des del Pont Vell el cometa *Pascua* que era ben visible a l'horitzó, a ponent (Figueres). Aquest cometa que duia el nom dels seus descobridors, Arend-Roland, aquí va ser batejat com a *Pascua*, l'època en què es va fer visible. Aquesta sortida va agradar a tots. Allà mateix, damunt del pont, aquell capvespre ens va fer una classe sobre els cometes. Ser lluny de l'escola i l'encant de l'hora bruixa degué alliberar-lo, i la lliçó va ser en català. L'endemà, al col·legi, la va realitzar

El mestre Callís Batlle.

amb un estudi més concret i una redacció d'aquests cossos celestes.

Ell era un home de conviccions republicanes, però no ho sabíem. Durant la guerra va ser mobilitzat al servei d'aquesta opció, però atès el seu problema de mobilitat, l'assignaren a una oficina administrativa. Acabada la contesa bèl·lica, com a «premi», els vencedors, els de la *grande y libre*, el varen represaliat castigant-lo set anys a exercir en un poblet petit, Fonteta. En finalitzar aquesta purga va poder tornar com a docent a Castelló, la seva vila natal, on va fer de mestre durant 32 anys amb gran dedicació fins a jubilar-se.

Aquest home, que des de la nostra percepció infantil consideràvem un servidor del sistema, ara sabem que també n'era una víctima. Molts dies, recordant-lo, imagino com devia sentir-se d'humiliat el dia que la guàrdia civil va entrar a precintat-nos la vitrina on hi havia llibres en català.

Amb el seu fill, en Claudi, que passa temporades a Roses, entre altres temes, sempre acabem parlant del seu pare. En Claudi és químic, ara ja jubilat. Un dia vaig comentar-li allò dels experiments, i va dir-me: «Franca, el pare hi tenia molta mà, hi ha coses que ell feia que a mi no em sortien».

En Joaquim Callís i Batlle, el nostre mestre, va morir l'any 2000, a l'edat de 94 anys. Va tenir una vida llarga i profitosa, i malgrat tot, un reconegut èxit professional. Per mi va ser un gran professor, un home bo i irrepetible. Sempre vaig pensar que s'hauria merescut poder exercir a un nivell superior. Gràcies per tot, senyor Callís.

LLUÍS SALLES